

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

DAGNY

TIDNING FÖR
SVENSKA
KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 27-28.

Stockholm den 3 Juli 1913

6:e årg.

Prenumerationspris:
1/2 år . . kr. 4: 50 | 1/3 år . . kr. 2: 50
3/4 " . . " 3: 50 | 1/4 " . . " 1: 25
Lösnummer 10 öre.

Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.

Redaktion:
Klarabergsgatan 48, två tr.

Telefoner:
Allm. 63 53. Riks- 122 85.

Utgifningstid hvarje torsdag.

Redaktör o. ansvarig utgivare:
ELLEN KLEMAN.

Mottagningstid:
kl. 11—12.

Sthlm 1913, F. Englunds Boktr.

Expedition
och **Annonskontor:**
Klarabergsgatan 48, två tr.

Post- och telegrafadress:
DAGNY, Stockholm.

Annonspris:
15 öre per mm.
Enkel spaltbredd 50 mm.
Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10: —
Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %, 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %.
Annons bör vara inlämnad senast måndag f. m.

Återblick på rösträttskongressen i Budapest.

A f den stora, internationella kvinnorösträttskongressen år 1913 återstår nu endast minnet — och en lunt protokolll och rapporter, förhandlingarna ha varit långa och omfattande. Alla dessa kvinnor, af hvilka många kommit så långväga ifrån för att under

lidna motgångarna sätta stål i viljan och egga till nya ansträngningar.

När man ser tillbaka inte endast på själfva kongressen i Budapest utan äfven på "förmötena", är det alltid en och annan gestalt, som höjer sig öfver de

Marianne Hainisch, Wien.

Viková Kunetická, Prag.

någon vecka öfverlägga om huru rösträttsarbetet bäst kan främjas, äro nu åter spridda åt skilda håll. Hvad de tagit med sig är för visso en starkt känsla af hvad det betyder att vara m å n g a, som sträfva framåt mot samma mål. De skilda erfarenheterna, de på sitt håll vunna framgångarna och -- hvarför inte -- de

andra och liksom bär upp det hela. Först då fru Marie Stritt, hon var ju med från första början, såväl i Berlin som i hennes egen stad, Dresden. Hon ger ett utprägladt intryck af fast, bestämd vilja, organiserande förmåga och oförvilladt klar uppfattning, och man lyckönskar tyskorna till att ha henne bland

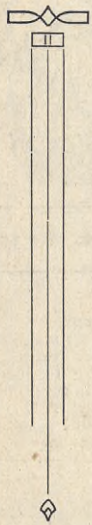

sina ledarinnor. I Prag möter oss M:me Tumova, man känner, att här har man den sega, uthålliga arbetskraften, som ej låter sig besegras af motigheter och svårigheter. Också Viková Kunetickás vibrerande stämma, som den trängde genom i festsalen i Prag, ger bud om hvad Böhmens kvinnor känna djupt och starkt och huru de kunna ge sig åt en sak. Marianne Hainisch's ädla, åldrade drag och fru Ernestine von Fürths bleka, själfulla ansikte synas öfver och framom alla andras i det glada Wien, de äro tolken för det starka, lifsdjupa allvar som bor på botten af

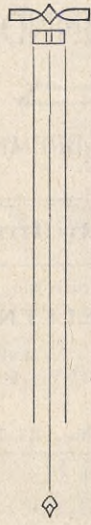
friskande morgondagg, sol och vind, allt hvad man vill af pånyttfödande friskhet. Dr Giesswein — hur kom mumien med i den strålande morgonsolen —, det fulaste fula man gärna kan tänka sig, orden ett mummel innanför tänderna, leendet en grimas. Men ut ur det insvepta mun:iegråa löser sig, allt som talaren värmes af sina egna tankar, mänskligt fria och starka ord.

* * *

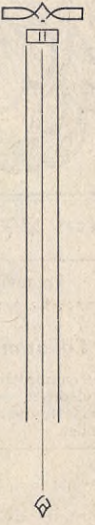
Från kongressens förhandlingar återstå ännu några saker att nämna. Inbjudning för nästa kongress hade kommit från Amerika, San Francisco, i samband

Marie Stritt, Dresden.

Rosika Bédy-Schwimmer, Budapest.

en rörelse, som kan hålla stånd mot så mycken likgiltighet, omdömeslöshet och fientlighet. I Budapest står naturligtvis Rosika Schwimmer såsom främsta exponenten af hvad energi och entusiasm kunna uträtta; vid sidan af henne blicka Vilma Glücklichs kloka, vackra ögon fram, det lugna friska leendet talar om, att här finns den glada arbetslust, som bär hvar dags tunga med jämnt mod. Som den eleganta världsdamen representerar M:me Ungar ett element, som säkerligen har varit af stor betydelse för de ungerska kvinnornas rösträttsrörelse.

Skulle man nu gå igenom hela kongressen, från Alliansens styrelse till talarinnor och delegerade, och nämna de mera framträdande och betydande, blefve det anseeligt mera än hvad tiden och Dagnys utrymme tillåter. Endast två namn vill jag här skriva ned, hvar ett och ett anmärkningsvärdt på sitt sätt. Det första är världsbekant, det andra af mera lokalt rykte: Charlotte Perkins-Gilman, den uppburna författarinnan, och Alexander Giesswein, påflig prelat, riksdagsrepresentant och en af Ungerns mest liberala politiker.

Att ha hört Charlotte Perkins-Gilman tala hör visserligen till det som man med förtjusning erinrar sig. De talande ögonen, det lysande leendet, de inspirerade entusiasmfyllda orden ge tillsammans något af för-

Vilma Glücklich, Budapest.

med utställningen där 1915 och Panamakanalens högtidliga öppnande. Från Tyskland framförde fru Marie Stritt en villkorlig inbjudning, hviken mottogs med varma applåder. Troligen blir det också där, som nästa kongress kommer att samlas — man har nämnt Frankfurt am Main som den eventuella mötesplatsen. Emellertid kan ej officiell inbjudan göras förr än i höst. då de tyska föreningarna haft sitt årsmöte.

Af de ämnen, som varit uppe och ha sitt speciella intresse för oss här hemma, är det som förekom tredje kongressdagen och inleddes af fru Anna Wicksell ett af de förnämsta. Frågan gällde rösträttsföreningarnas ställning gentemot de politiska partierna. Ämnet hade föreslagits från Sverige och hade såsom redan nämnts till inledarinnan en svenska. Fru Wicksell framhöll att den stora rösträttsrörelsen står öfver och utanför partierna, men betonade svårigheten af att, när frågan blir starkt aktuell i ett land, ej arbeta för eller emot de partier, som äro för och emot K. P. R. Hon omnämnde hvad som inträffat hos oss 1911 och uttalade sin åsikt om att ännu svårare blefve neutralitetsfrågan för oss vid de instundande riksdagsmannavalen nästa år. Hon önskade att kongressen ville yttra sig om denna sak.

M.me Ungar, Budapest.

Alexander Giesswein, Budapest.

Charlotte Perkins-Gilman.

Någon vidare diskussion kom emellertid ej till stånd, då fru Marie Stritt påpekade, att frågan om rösträttsrörelsen och de politiska partierna redan vid Stockholmskongressen ganska utförligt debatterats och att dessutom de olika förhållandena i de skilda länderna gjorde att man ej här lämpligen kunde samfälligt diskutera frågan. På förslag af fröken Signe Bergman uppdrogs emellertid åt resolutionskommittén att göra ett uttalande öfver betvdeln af ordet neutralitet, hvilket af kommittén skulle föreläggas kongressen. Denna resolution blef först färdig till extra sammanträdet på lördagen, då så mycket oföretad förekom. Kommittén hade funnit det mycket svårt att formulera ett uttalande i denna fråga och någon resolution fattades ej.

En sak, som jag ej minns om jag omnämmt i mina korrespondenser från kongressen men som ju var af alldeles utomordentligt stor vikt och betydelse, var att Mrs Chapman Catt första dagen inför kongressen tillkännagaf sin afsikt att afgå ur Alliansens styrelse.

Att detta möttes af de mest energiska protester och att man demonstrativt tillkännagaf sin önskan att få behålla henne behöfver väl knappast nämnas. Mrs Catt förbehöll sig emellertid att senare få lämna ett definitivt svar. Vid fredagens val mottog hon dock den henne enhälligt tillerkända ordförandeposten. Nyinvalda i styrelsen blefvo Rosika Schwimmer och fru Marie Stritt. Som Sveriges representant i styrelsen få vi alltjämt räkna fröken Signe Bergman.

Vid den stora afskedsbanketten i Vigadó fredag afton var raden af tacksamhetstal oändlig. Zigenarmusiken på estraden beledsagade hvar och ett af dem med en jublande fanfar. Öfver 600 gäster i lysande toaletter fyllde den stora festsalen. Det var den sista sällskapliga samvaron under kongressen och här tog man afsked af hvarandra och tackade för godt kamratskap. Och Auf Wiedersehen, au revoir, paa Gjensyn och ännu andra vänliga tillrop på skilda språk var det sista man hörde.

Ellen Kleman.

Sprid Dagny!

ANNONSERA I

DAGNY.

Till Dagnys prenumeranter.

I likhet med föregående år har Dagnys styrelse för att underlätta ordnandet af semesterförhållandena på redaktionen beslutit att under juli månad utgifva tvenne dubbelnummer med respektive 14 dagars uppehåll efter hvarje. Veckans nummer är det första af dessa, det nästa utkommer den 17 dennes. Från och med den 31 juli kommer tidningen åter ut hvarje vecka med vanligt antal sidor.

Redaktionen.

Ett bidrag till det dukade bordets historia.*

Af Gerda Cederblom.

I.

Den kände fornforskaren Nils Gabriel Djurklou berättar från Unnaryd socken, Småland, huru från julafton till tredjedagen samt på nyårsdagen och trettondagen — äfvensom om däremellan något julgille hölls — de så kallade julhögarna skulle ligga på stora stugubordet; brödet ansågs därigenom hafva vunnit en förunderlig kraft. Man trodde, att änglarna under julen gästade huset, och därför skulle allt på bästa sätt ordnas för deras mottagande. Mångenstädes låg bonden och hans familj under julnatten i den på golfvet utbredda julhalmen, då däremot för änglarna bäddar voro tillredda på bänkarna. Mat skulle för deras räkning kvarlämnas på stora bordet och, sedan hvar och en druckit sitt lystmäte af julölet, stånkan fyllas på nytt och stå till farängladagen eller trettondagen. Detta öl kallades änglaöl eller änglavin, och därmed beströkos kreaturen och bestänktes åkrarna för att hindra onda makter att göra dem skada. Allt, som kom i beröring med det heliga bordet och belystes af det helgade skenet från julbrasan eller julljuset, blef välsignadt, och i denna tro lågo utan tvivel med kristna föreställningar uppblandade dunkla och förvirrade hågkomster af en forntida fädrens ande ägnad kult, hvars offereld brann på den husliga härden och hvars offerfest firades vid den lefvande ättlingens högtidsbord. Djurklou berättar äfvenledes från Unnaryd, att, sedan all säden var inbärgad, skärorna skulle läggas på stugubordet och där kvarligga öfver natten för att helgas. Från flera svenska provinser finner man dessutom uppgifter om att de nyfödda barnen, så länge de äro odöpta, böra ha sin sofplats på stugans stora bord. Och från Småland meddelas, att den nyfödda kalven till någon tid bör njuta hägn under främre bordsändan. Af dessa skildringar se vi, att stugans stora bord eller högtidsbord ansågs heligt ej blott under julhelg, då det var smyckadt till högtid, utan under året i dess helhet. En paragraf i Hälsingelagen, upptecknad under 1300-talet, antyder äfven bordets helgd. Brott begångna inom olika områden i stugan bestraffas nämligen mer eller mindre strängt. Lindrigast straffades det brott, som begicks mellan dörren och eldstaden, hvilken vid denna tid låg midt i rummet. Begicks brottet invid eldstaden, skärptes straffet, men strängast bestraffades det brott, som var begånget mellan eldstaden och gafvelväggen, d. v. s. nära eller vid det stora bordet längs den väggfasta gafvelbänken.

Dessa skildringar, som leda sitt ursprung från mycket aflägsna tider, ge en lämplig bakgrund till bords-sedernas och borddukningens historia under senare tid, därigenom att de i viss mån belysa och förklara mycket i det utvecklade bordceremoniel, som gjort sig gäl-

* Med benäget tillstånd aftryck ur »Fataburen».

lande och hvaraf rätt många reminiscenser ännu kunna påpekas.

Bordet utgjordes i sitt första skede blott och bart af en träskifva eller bräda.

I Edda-dikterna begagnas benämningen bjod (af ordet bjoda = bjuda) om såväl bord, fat som talrik, hvilket anger, att "bjod" var ett mellanting af dessa bohag. — En tysk miniatyr från 1383 framställer äfven ett sällskap sittande med en bordskifva i knät. Ännu vid 1600-talets midt bildades bordet ofta inom stormanshemmen af en lös skifva lagd på ett par bockar. Denna anordning med ett lätt flyttbart bord var i många afseenden praktisk i en tid då herremännen ofta reste från gods till gods för att in natura njuta gårdens afkastning. Några särskilda matsalar förekommo ej heller; man sof, åt, dansade och spann i samma rum. Bord med fast underrede förekommo dock tidigt under medeltiden, och denna medeltida bordstyp med sina kryssformiga gafvelstycken anträffas än i dag här och hvar inom allmogehemmen. Först med renässansen begynner det fyrbenta bordet att komma i bruk.

Det i det föregående omnämnda stora stugubordet hade alltid fast underrede och hade sin bestämda plats, men vid detta åt man inom allmogehemmen endast vid högtidliga tillfällen. I hvardagslag åt man antingen med tallriken i knät eller vid ett litet rundt bord af den typ, som ännu ofta anträffas i bondehemmen och vanligen benämnas mattafä och hopfälld äfven gör tjänst som stol.

Å taflor från såväl medeltiden som 1500- och 1600-talet kan man iakttaga, huru furstar intaga sina måltider vid särskilda bord. Det var ej tillbörligt, att de, åtminstone vid högtidliga tillfällen, åto tillsammans med underordnade. Sålunda kunde kejsar Ferdinand II vid sin kröningsmåltid år 1619 ej äta vid samma bord som kurfurstarna och dessa kunde ej heller äta gemensamt, utan måste hvar och en ha sitt särskilda bord. Bilden af en festmåltid vid Ludvig XIII:s hof efter en högtidlig utdelning af riddarslag i Fontainebleau år 1633 framställer likaledes konungen sittande allena vid sitt bord, omgifven af en skara uppvaktande adelsmän. Och från svenska hofvet är känt, huru drottning Kristina och Maria Eleonora vid den förras kröningsmåltid tronade vid hvar sitt bord. En jämkning af dessa förhållanden synes dock tidigt ha inträdt, så att personer af olika rang kunde äta vid samma bord, men ej vid samma duk, ty därtill fordrades full jämlikhet. Sålunda kunde husbonden äta vid samma bord som sina tjänare, men dessa hade sina bröddiskar eller fyrkantiga eller runda trätallrikar stående direkt på bordet, då däremot en duk var utbredd framför husbonden. Linné berättar härom från sin skånska resa år 1749, huru man "vid

Fördelande och smärtstillande

verkar Salubrinbehandling såväl å **hemorrojder** som å **blodstockningar** i allmänhet då det användes utspädt och på sätt, som i bruksanvisningen meddelas.

Partilager hos **GEIJER & C:o, Stockholm.**

litet samkväm endast dukade bordsändan närmast högsätet, i hvilket bonden med sin hustru residerade; det öfriga husfolket satt på ömse sidor i gallbänken och på sätet". Ville en furste hedra en främling, inbjöds denne att gästa vid furstens bord, men en mindre extra duk eller servett breddes under furstens tallrik. Om etiketten eller själfkänslan i detta afseende sårades, kunde det medföra allvarliga konflikter. Hade någon blifvit placerad vid samma duk som en underordnad eller ovärdig, ansåg sig den förolämpade äga rätt att själf genom ett snitt afskilja närliggande del af duken för att ej synas dela densamma med en ovärdig. Han skymfades härigenom på grymmaste sätt den eller de, som han ville utpeka som ej jämbördiga med honom själf.

I Statens Historiska Museum i Stockholm finnes bevarad en linneduk i storlek 47 × 57,5 cm. med broderadt vasavapen samt initialerna E R (= Ericus Rex). I museets inventarieförteckning är den upptagen såsom näsduk, och de synliga fläckarna uppgifvas vara blodfläckar uppkomna vid Sturemorden. Ehuru näsdukar började komma i bruk på 1500-talet, synes det antagligare, att nämnda duk tjänstgjort som biliggare (tidigaste benämning på servett) och haft sin plats under konungens tallrik. Biliggarens öfre halvidel har då tjänstgjort som underlag för konungens kuvert, den nedre halvan har hängt ned öfver bordskanten och utmärkt konungens plats. Det torde äfven vara ganska troligt, att i Sverige användandet af en särskild servett under furstens tallrik oafbrutet fortleft från Gustaf Vasas och Erik XIV:s dagar intill vår egen tid. I Stockholms kungaborg framsattes än i dag hvars och ens af den kungliga familjen kuvert på sin särskilda servett, och då främmande furstar gästa vårt kungahus, ordnas äfven deras kuvert på liknande sätt.

En parallel till ofvannämnda förhållande anträffas äfven i en del svenska allmogebygder. Sålunda förekommer inom Hälsingland, Ångermanland, Jämtland och Dalarna en sorts dukar (vanligen opphämtaväfnader i krapp-rött, svart och gult mot linnebotten) som gå under benämning prästdukar, prästrutor, förhörsrutor eller prästförhörsdukar och användas vid bröllop, husförhör och andra tillfällen, då prästen gästar huset. De äro nämligen särskildt afsedda att utmärka prästens plats, och prästen är ju ofta på landsbygden ortens förnämligaste man.

I Sollefteå socken i Ångermanland finner man liknande dukar, som här benämnas begrafningsdukar. De användas först i sorgehuset å högtidsbordet såsom underlag för förningen för att sedan vid begrafningstågets afgång till kyrkogården aftagas bordet och bredas på kistan.

Vid de europeiska hofven följdes ett detaljeradt ceremoniel vid bordens dukning och matens servering såväl under 1600- som 1700-talen, och det ansågs vara af utomordentlig vikt, att det till alla delar fullföljdes. Under Ludvig XIV ägde bordceremonielet lagstadgad form, och "l'Etat de la France", en sorts statskalender, meddelar ej blott hoffunktionärernas namn, titlar och löneförmåner, utan äfven hvad som åligger hvar och en. Hof-

staten för konungens taffel var vid denna tid betydande och utgjordes af en hel stab höga tjänstemän. Nämnda kalender från år 1699 meddelar bland annat, att "le Premier Maître d'Hôtel", det vill säga främsta mannen för konungens taffel, är en markis med en årslön af 24,000 livres,*) att han såsom tecken på sin värdighet bär en staf med silfverbeslag och rika förgyllningar. Denna för han, då han eskorterar köttet till den kungliga taffeln, då konungens "pains-benits" frambäres, då han åtföljer konungens bouillon.

Nämnda tjänsteman öfverräcker äfven till konungen de fuktade servetter, hvarmed denne före och efter måltiden tvättar sina händer, och han afstår denna ära endast åt "les Princes du Sang, aux Fils légitimés de France et au Grand-Maitre" (riksmarskalken).

Det märkligaste af bordets alla tillbehör var otvifvelaktigt "la nef", ett rikt utsmyckadt etui, som inneslöt furstens knif, sked, gaffel, saltkar och tandpetare. Under en tidigare period bar nämnda etui ofta formen af ett skepp med tackel och tåg, förfärdigadt af silfver och guld, och åtnjöt nästan samma vördnad som en relik: det fördes i procession till den kungliga taffeln, och det tillkom hvar och en som passerade detsamma att göra en ödmjuk bugning. Detta fodral för konungens knif, sked, gaffel m. m. äger anor, som förtjäna att i sammanhang härmed uppmärksammas. Under katolicismens tidigare period förekom å altarbordet ofta fullriggade skepp af silfver, guld och ädla stenar. De användes antingen såsom relikgömma, rökelsekäril eller såsom förvaringsplats för hostian och den heliga duken. Såsom gåiva hade de af förnäma personer öfverlämnats till kyrkan och ägde sannolikt sin upphöjda plats å altarbordet på grund af den symboliska betydelse skeppet intagit inom den kristna församlingen allt ifrån dess äldsta tid. En motsvarighet till dessa kyrkskepp finna vi i konungens bordskepp, hvilket, vid sidan af sin uppgift såsom skyddande fodral för konungens kuvert, äfven var att betrakta såsom attribut till suveräniteten och såsom sådant bevisades stor vördnad.

Å en miniatyr af J. Memling i ett breviarium i Venedig framställes en bordscen med skepp. Och Musée de Cluny i Paris äger ett praktfullt sådant, som enligt traditionen tillhört kejsar Carl V.

Hur stor vikt, som fästes vid bordskeppets utsmyckning vid 1600-talets slut, bevisas bland annat däraf, att det af Ludvig XIV beställda betingade ett pris af omkring 100,000 livres, guldvärdet uppgick till 80,000 livres, och guldsmeden, som fått sig arbetet anförtrödt, arbetade på detsamma under nära sex år.

Bordskeppen hade vid denna tid förändrat sin ursprungliga form, som var mycket opraktisk, särskildt med hänsyn till att det alltid skulle åtfölja monarken, såväl under fredliga resor som under krig. Ludvig XIV:des bordskepp synes dock ägt kvar något af båtformen, det uppbars af tritoner och sirener.

L'Etat de la France från år 1736 omtalar äfven "une

*) Livre var till 1795 enheten i franska myntsystemet, en livre motsvarar ungefär en franc (80 francs = 81 livres).

Pellerins Växt-Margarin

ersätter det finaste mejerismör.

nef" från Ludvig XV:des hof, detta i form af ett afmastadt skepp af förgylt silfver. Traditionen förmäler enligt nämnda arbete, att detsamma under 1500-talet af Paris stad öfverlämnats till någon af Frankrikes konungar. Samma källskrift meddelar, att konungens servetter förvarades i skeppet mellan välluktande dynor, samt att detsamma placerades å konungens bord, då han åt "en grand cérémoniel", annars på kredensbordet. Det påbjudes vidare, att alla skola göra sin reverens vid passerandet af "la nef", prinsessorna ej undantagna.

Napoleon bibehöll såväl användandet af "la nef" för knif, gaffel och sked som den fuktade servetten före och efter måltiden.

En sen ättling till de franska konungarnas "nef" återfinnes äfven hos Sveriges nuvarande regent. Det utgöres af ett jämförelsevis enkelt fyrkantigt fodral af brunt skinn, innehållande vanlig knif och gaffel, fiskgaffel och knif, matsked, dessertsked och tesked, kombineradt peppar- och saltkar samt äggkopp. Det står under taffeltäckarens vård och medföljer konungen öfverallt inom riket, vare sig han reser till något lustslott, beger sig på jakt eller gästar någon privatperson.

En af de uppgifter, som nämnda fodral för konungens servett, knif, sked, tandpetare m. m. under äldre tid ägde, var gifvetvis att skydda dessa föremål för onda inflytelser. — Visavi maten var faran än svårare att afvärja. Såsom preservativ mot giftblandning användes här hvarjehanda föremål, som man tilltrorde förmågan att, då maten därmed berördes, kunna absorbera däri möjligen förekommande gifter. Bland dessa föremål omnämnas: en imitation af en ormtunga (vanligen förfärdigad af hajtänder), ett enhörningshorn (förfärdigadt af en narhvalstand), ett stycke agat m. fl. föremål. Tilltron till dessa undergörande föremål synes dock ha afmattats mot 1600-talets slut, från Ludvig den XV:des hof omtalas de ej. Allt som framsattes på furstebordet skulle dock fortfarande noga undersökas och detta skedde genom kredensning.

Seden att kredensa mat och dryck ledde sitt upphof från medeltiden med dess ständiga fruktan för förgiftning. Allt efter som tiden och civilisationen framskred, förlorade den sin betydelse och öfvergick till en tom ceremoni; detta stadium torde dock ej inträdt förr än ett godt stycke in på 1700-talet. L'Etat de la France från såväl Ludvig XIV:des som Ludvig den XV:des tid ger synnerligen detaljerade föreskrifter om huru kredensningen skall försiggå. Först skola föremålen i det förut omtalade "la nef" noga prövas. "Le gentilhomme servant" berör knif, sked, gaffel och tandpetare samt tallrikar och servetter med ett stycke bröd, hvilket "le chef du goblet" skyndsamt förtär. Under den pågående serveringen, då nya fat inbäras, beröres allt med tvenne brödstycken, hvaraf det ena förtäres af "l'ecuyer-bouche", det andra af "le maître d'hôtel". Då konungen begär dricka, afhämtar munsken från buffén å en presenttallrik af guld konungens glas, två kristallicaraffer, en med vin och en med vatten, samt tvenne kredensbägare. Han nalkas nu konungen i sällskap med "le chef du

goblet" och "le gentil-homme servant". Alla tre göra en bugning, dryckerna kredensas af "le chef du goblet" och "le gentil-homme servant", hvarefter konungens glas åttäckes och majestätet serverar sig själf.

Bref från Köpenhamn.

Juni 1913.

Årets riksdag har slutbehandlat flera viktiga frågor, som på det närmaste beröra kvinnors och barns intressen. Lagen af 1908 om utanför äktenskap födda barn har undergått åtskilliga förändringar, en ny lag om understöd till änkors barn har gått igenom, och slutligen har den revision af fabrikslagen, som varit under arbete i två år, lyckligen bragts i hamn.

Vi ha ännu i så fårskt minne behandlingen af förslaget till vår egen nya fabrikslag, att man starkt frestas att anställa jämförelser mellan de bägge folkrepresentationernas sätt att taga sig an "de umælende", de, som själfva ingen röst ha i sina egna angelägenheter, alltså kvinnor och barn. Vi minnas säkert, huru förbudet mot kvinnors nattarbete, trots de skarpare protester från kvinnor af alla lager, hos oss trumfades igenom i en sen nattimme — och det efter hela linjen utan att skillnad gjordes på sådant arbete, där det verkligen kunde bet aktas som en välgärning att slippa arbeta nattetid (t. ex., där nattskejt ej betalades högre än dagskejt och arbetsförhållandena i sig själfva voro undergrävande för hälsan), och annat högre kvalitetsarbete med extra god aflöning för natten, där fördelarna nog kunde uppväga olämporna. Vi minnas också nog, huru under fabrikslagens behandling förra året en sådan bestämmelse som den § 19 1:sta mom. innehåller fick slinka med. Våra lagstiftares rättsmedvetande reagerade ej mot en sådan vidunderlighet som att ännu ytterligare utsträcka den obligatoriska barnsängshvilan, efter att det lagförslag, som skulle skänka det ekonomiska grundlaget för hvilan, allaredan var kvävt i födelsen.

När man drar sig allt detta till minnes, gripes man af undransfull häpnad öfver hur riksdagsarbetarna här bära sig åt, när de ha sådana där ömtåliga frågor, hvilka angå det andra könet, att reda ut. Här sker det för en svenska rent ofattliga, att "det höje Ting" tar hänsyn inte bara till sina egna sakkunniga utan också till den andra — den umælende — hälften af mänskligheten. Så underligt det kan låta, betraktas kvinnan, äfven från en så hög ståndpunkt som riksstyrelsens, såsom ett åtminstone relativt tänkande väsen, hvilket i egna frågor anses kunna ha en förnuftig mening. Huruvida en så hänsynsfull uppfattning beror på en mera human och demokratisk läggning i folklynnen eller den möjligen skulle bottna i ett finare politiskt väderkorn — att stå väl med en blifvande väljarkår är ju politiskt klokt —, det kan jag ej afgöra. Jag kan endast konstatera faktum.

För danska regeringen var det säkerligen af lika stor vikt som för den svenska, att förbudet mot kvinnors

Arbeta för Dagny

genom att gynna dess annonsörer

nattarbete blef antaget af riksdagen. Båda hade genom Bern-konventionen förbundet sig att, naturligtvis med riksdagens samtycke, genomföra det inom en viss frist. Agitationen däremot från kvinnohåll var knappast kraftigare här än i Sverige — och likväl föll det. Regeringen måste finna sig i att inför utlandet blifva desauverad af sin egen majoritet i riksdagen, då kvinnorna absolut icke ville in under en sådan förbudslag. De socialdemokratiska kvinnorna visade sin självständighet gentemot partiet. Märkligt nog voro de socialdemokratiska riksdagsmännen de enda kraftiga stödjarna af regeringsförslaget. Det officiella skälet var, att ett sådant förbud skulle draga med sig förbud också för mäns nattarbete. Ett annat spelade nog också in. Trots allt frisinne på papperet, vill man nog helst peta bort underbjudande konkurrenter, äfven om dessa äro hustrur, systrar eller andra anhöriga.

Den fasa och förskräckelse, som griper våra industriarbeterskor, så snart lagstiftningsmakten börjar särskildt intressera sig för deras öden, och hvilken gifvit sig detta nog så betecknande uttryck: "Om de bara ville låta oss vara i fred," den känner man sålunda ej till här. Man vet, att om man kan komma med väl motiverade skäl, så ha de utsikt att bli hörda. Redan år 1901, då kvinnorna började sin opposition emot en obligatorisk barnsängshvila utan utsikt till understöd för den behöfvande, förklarades i riksdagen, att "Tinget icke vilde gaa Kvindernes Önsken imod", och den traditionen har sedan bevarats. Tänk, om de svenska kvinnorna kunde vinna ett liknande gehör!

Bland allt det nya, som den reviderade fabrikslagen upptagit, skola vi här blott lägga märke till hvad som särskildt rör kvinnor och barn.

Hvad barnen beträffar, är den viktiga bestämmelsen tagen, att allt barnarbete inom industrien är förbjudet, och den fullt avslutade skolgången är råmärket, lika för gossar och flickor. I detta fall äger vår nya lag, som sätter åldersgränsen för flickor ett år högre än för gossar, afgjort ett framsteg. Också den bestämmelse i vår lag, som sätter den 13-åriga gossens arbetstid till högst 8 timmar, är före den danska, hvilken tillåter 10 timmar. Däremot innehåller denna bättre bestämmelser om rasterna, som regelbundet måste återkomma efter bestämda timmar och äga en viss längd. Hvad fordran på läkarbetyg beträffar är den danska lagen också strängare. För hvar minderårig, som antages, skall arbetsgifvaren på egen bekostnad låta legitimerad läkare utföra undersökning i och för utfärdande af friskbetyg, och detta måste vara gjordt senast 4 veckor efter anställningen. I vår lag fordras endast, att det läkarbetyg den minderåriga skall uppvisa för att få plats ej får vara äldre än ett år. —

Då Danmark år 1901 fick sin första egentliga fabrikslag, erhöi den paragraf om obligatorisk barnsängshvila den innehöll ett tillägg, enligt hvilket den hjälp, som af offentliga medel utreddes, "icke skulde have Fattighjälps Virkninger". Men då detta understöd dock skulle utbetalas genom fattigvården, fick denna bestämmelse i praktiken icke stor betydelse. Endast i yttersta nöd kunde arbeterskorna vid barnsäng bekväma sig till att begagna sin

lagliga rätt. Den kommunala fattigvården här i landet är nämligen ett slags "Bussemand", som skys till det yttersta. Jag glömmar aldrig den djupt indignerade min en tiggande gentleman påtog sig, då jag i mitt oförstånd uppmanade honom att söka fattigvården. Om jag hade sagt honom, att han vore mogen för fästning, kunde det ej ha sårat honom djupare.

Emellertid, för att göra den hjälp lagen under obligatorisk hvila ville tillförsäkra arbeterskan mera effektiv, bestämmer den nya lagen, att understödet kan utdelas: i Köpenhamn af en sjukassa eller någon välgörande förening allt under kommunalstyrelsens kontroll; utan för hufvudstaden åter genom de s. k. Hjälpkasserne. Dessa äro en rätt egendomlig institution. Upprättade af kommunerna öfver hela landet med undantag af hufvudstaden, ha de just till ändamål att hindra folk att komma in under den legala fattigvården. Att pengarna tas ur samma källa betyder intet, blott själva utdelningen har sitt eget organ. Genom att vända sig till Hjälpkasserna sjunker man hvarken i egen eller andras aktning och förlorar icke sin rösträtt. I öfrigt äro dessa kassor mycket tidsenligt inrättade, i det kvinnor ha, liksom männen, valrätt och valbarhet till deras styrelse — en post, som ger ett visst anseende och skänker inflytande. — Vidare bestämmer samma paragraf, att i alla arbetslokaler, där minst 25 kvinnor äro sysselsatta, skall ett särskildt rum finnas och i den kalla årstiden uppvärmas, för att de arbetande mödrarna där kunna amma sina barn, en bestämmelse, som säkert kommer att utestänga en mängd mödrar från arbetet och sålunda kommer att hämma i st. f. att befrämja digifningen.

En annan ganska öfverraskande nyhet är, att förbudet mot att sköta maskiner, som kräfva särskild försiktighet, göres beroende icke af könet utan af dräkten. Om kvinnor äro iklädda en dräkt, som "i Ufarlighet kan ligestilles med Mænds og ikke bæere nedhængende Haar", rörer inskränkningen dem icke.

* * *

Den reviderade lagens mest betydelsefulla nyhet är kanske dock hemarbetets indragande under dess värjo. Att så kunnat ske får i första hand tillskrifvas Dansk Kvindesamfunds väl förda agitation.

Hemarbeterskorna, som endast med möda kunna organiseras, höra i alla länder till de olyckligast lottade, hvars existens ofta pressas ned till den yttersta svältgränsen. Här utgöra de en fjärdedel af samtliga lönearbeterskor. Ofta äro de utsveffarnas offer. Dessa mellanhänder, som af arbetsgifvarna erhålla ett bestämdt pris för det arbete de åtaga sig att låta utföra, kunna alldeles godtyckligt utplundra sina arbeterskor. Enligt en af den statistiska byrån gjord undersökning, är det en ytterst ringa del af varans pris, som kommer arbeterskan till godo. D. K. S. hade uppställt två önskemål: 1) skulle arbetsgifvaren åläggas att föra register öfver sina hemarbeterskor med angifvande af namn, adress och ålder; 2) skulle en fast minimallön, såsom man allaredan i vissa yrken genomfördt det i England, bestämmas. Lagförslaget upptog bägge dessa bestämmelser. Det första antogs i

båda kamrarna och är nu lag; det andra antogs af Folketinget, men strandade tyvärr på Landstingets motstånd.

Emellertid inskränker lagen sig icke allenast till att påbjuda registrering af verkliga hemarbeterskor, sådana som i egna hem utföra arbetet. Mellanhänderna låta stundom arbetet utföras på särskilda lokaler, s. k. *Anden ha a a n d s v æ r k s t e d e r*. Dessa ha hittills gått fria från hvarje kontroll, hvarför de hygieniska och sanitära förhållandena i sådana rum lämnat mycket att önska. Dessa äro nu emellertid underkastade samma regler och kontroll som den egentliga industrien. Också ett annat slag lokaler, *U d l e j n i n g s v æ r k s t e d e r n e*, hvilka antingen uthyras af arbetsgifvarna till hemarbeterskor eller af sådana gemensamt hyras, ha blifvit indragna under lagen. Om allt icke är vunnet, så är dock härigenom en god grund lagd för en reglering af hemarbetet.

Likväl har detta ännu en sida, som måste tillgodoses af lagen — hemarbetet som smittoförare, en fara för samhället. Hvertill tjänar kampen mot tuberkulosen, så länge smittokällorna, — det trånga små hemmen, där bröstsjuka, undernärda arbeterskor tillverka en stor del af våra kläder — lämnas i ostörd ro? Men hvad kan lagen göra härvid? Å ena sidan måste samhället skyddas, å den andra får lagen ej förgripa sig på hemmets helgd. Den danska lagen går härvid tillväga med prisvärd försiktighet. Hemkontrollen kan endast företagas eiter särskildt bemyndigande från direktoratet och genomföras efter speciellt utfärdade bestämmelser. Därtill kan hemarbete helt förbjudas i hälsovådliga yrken.

Efter flera års stagnation i socialt reformarbete har landet sålunda nu gjort en god start, och äfven kvinnornas intressen ha blifvit tillbörligen tillgodosedda. Till sist får jag nämna, att lagen gör manliga och kvinnliga yrkesinspektörer och assistenter alldeles jämställda. Har en kvinna (såsom t. ex. fru Arenholt) full teknisk utbildning, så äger hon samma kompetens som en man, och någon skillnad i lönevillkoren existerar ej.

M. Anholm.

Till Dagnys läsekrets i landsorten.

Som Dagny önskar vara ett enande band mellan Sveriges kvinnor samt har till sitt mål att tillvarata alla intressen på skilda platser, få vi härmed uppmana våra läsarinor i landsorten att de, för att underlätta denna vår uppgift, ville till tidningens redaktion insända sådana notiser, som utöfver lokalintresset innehålla saker af vikt för kvinnorörelsen i dess helhet.

Ett kapitel ur Kinas historia.

Mrs Chapman Catt, hvilken som bekant nyligen afslutat en resa jorden rundt, har i den amerikanska tidningen *The Woman's Journal* gifvit en skildring af de kinesiska kvinnornas deltagande i den stora politiska omhävning, som denna sista tid ägt rum i Kina. Kinesiskorna ha tagit en tung och ansvarsfull del i den revolutionära rörelse, som haft till följd störtandet af det inångtusenåriga kejsardömet i den fjärran östern. Men sedan väntade de också, att när grunden lades till den nya samfundsordningen de skulle erkännas som med männen likaberättigade medborgare och att de skulle få vara med i det omfattande sociala nydaningsarbete, som nu pågår i deras land. De räknade fel; det hände dem, som det händt kvinnorna i andra länder, männen brydde sig ej om att ta dem med. De ordnade för sig och stängde kvinnorna ute från arbetet i samhällets tjänst — ehuru kvinnorna så troget bistått dem under de orosfyllda tiderna.

Den finländska tidskriften *Nutid* återger i sitt marshefte Mrs Catts intressanta framställning af dessa förhållanden. Vi taga oss friheten att aftrycka den för Dagnys läsare.

För omkring femton år tillbaka organiserade dr Sun Yat Sen, hvars namn efter den senaste stora statshälfningen är välkändt af alla som läsa tidningar, en hemlig förening i Tokio, benämnd *Tung Ming Hui*. Dess uppgift var att störta Mandsjuväldet, som varat i femhundra år, och att ersätta denna usla, tyranniska styrelse med en mera tidsenlig. Enligt det förslag, som lades till grund för föreningens arbete, skulle män och kvinnor erhålla samma medborgerliga rättigheter, så snart planen kunnat genomföras. De som först anslöto sig till dessa nya sträfvanen voro kinesiska studenter i Tokio, och bland dem voro de kvinnliga studenterna de icke minst hängifna anhängarna. För arbetets bedrivande tyckes understöd från Japan både i materiellt och andligt afseende hafva spelat en stor roll. Och där kommo hundratals unga kvinnor in i den revolutionära rörelsen.

Denna rörelse blef till stor del den studerande ungdomens verk och i alla upprop från ledarnas sida framhölls, att i det nya Kina, som man hoppades kunna uppbygga, skulle män och kvinnor blifva jämlikar. Hänfödda af samma patriotism som männen, eggades kvinnorna yttermera af hoppet att den nya tid, som nalkades, skulle skänka deras länge undertryckta kön friheten. De voro icke några passiva medlemmar, tvärtom drefvo de med stor ifver propaganda för de nya idéerna organiserade nya afdelningar i förbundet och bidrogo till spridandet af litteratur. De togo på sig både plikter och ansvar och ansågo sig icke på grund af sitt kön befriade från något arbete. Bland dem, som sålunda arbetade för det nya Kina, funnos inga vältaligare och mer övertygade förkunnare eller bättre organisatorer än några af dessa kvinnor.

Hela denna verksamhet måste naturligtvis bedrivas i största hemlighet, ty regeringens svärd hängde hotande öfver de revolutionäras hufvud. Föreningens tillvaro var känd och dess verksamhet misstänkt, och på några af ledarnas hufvud var satt ett pris. Dess stiftare, dr Sun, lefde därför flere år i utlandet. Faran för kvinnorna var icke mindre än för männen och när sedan tidpunkten för omstörtningen nalkades, hjälpte ett stort antal kvinnor till med insmugglingen af vapen och ammunition från Japan till Kina. Då alltför farliga bud för att kunna anförtros åt telegraf eller post måste utsändas, blefvo företrädesvis kvinnor budbärare, som reste från den ena ändan af riket till den andra med budskapen.

De ryggade tillbaka för ingenting och färdades oförskräckt med koffertar och korgar fyllda med vapen och bomber. De lärde sig också snart tillverka bomber och hjälpa till med öfriga förberedande åtgärder. Regeringens hemliga polismakt var likvisst rörelsen på spåren, och åtskilliga af dess ledare blefvo fängslade och afrättade. Bland sjuttio två af dessa martyrer funnos äfven flere kvinnor.

I föreningen Tung Ming Huis högkvarter i Shanghai hänga flera porträtt af dessa martyrer. Ett af de mest anslående är bilden af en ung kvinna med ett karaktärsfullt, kvinnligt fint och tilltalande ansikte. Denna vackra unga flickas namn var Chow Chin, och hon var dotter till en rik köpman i Nanking. Hon hörde till den ungdom, som i Tokio kom i beröring med de nya idéerna och med lif och själ omfattade dem. Hon deltog ifrigt i de nya lärornas spridande liksom i insmugglingen af vapen och ammunition. Hela sin betydande förmögenhet gaf hon till Tung Ming Huis kassa och ägnade alla sina krafter, sin stora intelligens och hvart ögonblick af sitt lif åt den sak hon omfattat som sin. Såsom student i Toki hade hon anlagt den japanska dräkten och bar den äfven efteråt, delvis som ett skydd. Då en af hennes lärare blef fängslad för mord på en af regeringens ämbetsmän, fann man hos honom komprometterande bref af henne, hvarför hon fängslades och sedan äfven afrättades. Hon var en af de många, som satte in alla sina bästa krafter i arbetet för en idé.

Under vistelsen i Peking kom mrs Chapman Catt i beröring med flera kinesiska kvinnor, som deltog i friggörelsearbetet. Bland dem nämner hon tre änkor, som gånge hela sin förmögenhet till Tung Ming Hui och sedan dess skaffa sig sitt uppehälle genom att gifva undervisning. Andra åter hade varit ifrigt verksamma med insmugglingen af ammunition, en hade flera månader varit sysselsatt med tillverkning af bomber, och många andra utförde i förbundets tjänst arbete af olika slag, som för tillfället behöfdes. Och för dem alla gällde det, som känt, lifvet ifall de upptäcktes.

Det sägs, att revolutionen utbröt tidigare än ämnadt var, genom att ett parti bomber i förtid upptäcktes. Från läroanstalter i alla delar af världen strömmade då kinesiska studenter hem för att taga del i frihetskampen. Äfven kvinnorna voro redo att våga lifvet.

Ifrån Canton i söder, från Shanghai, Peking, Hankow, Wuchang och flere provinser i den nordliga delen af riket kommo unga kvinnor, som lämnat sina hem eller sina läroanstalter. Några af dem voro från missionskolorna, en del kristna, andra Confucius' anhängare. De organiserades och beväpnades på samma vis som män och med kvinnligt befäl. En kvinnlig läkare vid ett af Shanghais stora sjukhus hade omtalat, att hon dagligen gifvit undervisning i "den första hjälpen åt sårade". De som ville lära sig detta hade varit döttrar till bildade och högställda kineser.

Huru många sådana "amazoner" — tidningarnas benämning på dem — togo del i den nationella resningen, torde icke vara känt.

På en höjd ofvanför staden Nanking i närheten af en fästning hade, enligt utsago af en kvinnlig kapten Wu Moh Lun, sexhundra fyrty kvinnor under två månaders tid varit stationerade. Vid Nankings belägring blefvo de icke utkommenderade till fronttjänst, troligen till stor missräkning för dem själfva, men några af dem deltog i Röda korsets verksamhet på slagfältet och andra skaffade sig aktivt arbete på egen hand genom att kasta bomber i regeringstruppernas läger. Därunder dödades tolf och begrafvos tillsammans med de samma dag fallna soldaterna. Före belägringen fingo fyra kvinnor i uppdrag att begifva sig till Peking med något hemligt budskap. De kommo aldrig fram, de hade förmodligen fallit i fiendens händer och blifvit dödade. Två andra kvinnor utsändes efter dem, och dessa blefvo tillfångatagna och offentligen afrättade. Man omtalar också fyra kvinnor, som förklädda till män tagit värfning i regeringstrupperna och stupade. Men öfver hufvud taget får man, likasom beträffande många andra förhållanden i Kina, endast tämligen svälvande uppgifter om detta kvinnornas ingripande i krigshändelserna.

Efter resningen återvände de kvinnliga soldaterna i likhet med en stor del manliga till sina hem. När planen för den nya styrelseformen utarbetades, tillförsäkrades hvarje provins sin provinsförsamling, hvars medlemmar skulle utses genom allmänna val, för hvilka valordningen bestämdes af provinsen själf. I provinsen Kwantung med hufvudstaden Canton erinrade man sig de löften, som afgåfvos före revolutionen. Man tillförsäkrade kvinnorna samma rösträtt som männen, och de fingo tio platser i provinsförsamlingen. Men i ingen af de andra provinserna erhöilo kvinnorna samma rättigheter.

En för tillfället sammankallad konstituerande församling sammanträdde i Nanking med uppgift att sammankalla en provisorisk nationalförsamling, vald enbart af män. Där uttalade man sig för kvinnornas rösträtt i princip, men ansåg tiden ännu icke mogen därför. Då hände det, att en kvinna tog upp en sten och kastade den mot ett fönster, som krossades, ty dörrarna voro bevakade av väpnade soldater, som hindrade kvinnorna att komma in i salen, där förhandlingarna höllos.

Dr Sun kom då ut för att taga reda på anledningen till tumultet därute, och då han hörde hvad kvinnorna hade att anföra, uttalade han löften, som afhöllo kvin-

norna från ytterligare demonstrationer och gjorde att de aflägsnade sig. Den andel dr Sun hade i den revolutionära rörelsen och hans egenskap af förbundet Tung Ming Huis ledare gjorde honom vid denna tid till den mest inflytelserika personen i det nya Kina. Kvinnorna betraktade följaktligen hans försäkningar såsom officiella eller ansågo hans råd och sympatiyttringar såsom bindande löften.

När emellertid ordningen utfärdades för de allmänna valen, genom hvilka den lagliga regeringen skulle utses, tillerkändes endast män rösträtt.

Stor förvirring var likvisst rådande inom de allmänna angelägenheterna. Åtskilliga politiska föreningar hade äfven uppstått och bekämpade hvarandra. Dr Sun lyckades slutligen förena några af dessa med den af honom ledda föreningen och bilda ett nationellt parti (Kui Ming Tong). Men då många röster där höjde sig emot kvinnornas rösträtt, ströks den utan vidare från programmet. Frågan om att tillerkänna kvinnorna rösträtt är nu lika långt från detta partis afsikter som nordpolen är från ekvatorn. Medan revolutionens flammor stego högt, voro äfven kvinnohänder goda nog till att krafsa kastanjerna ur elden, men när lågorna icke mera bränna, slå männen de kvinnliga fingrar, som ännu vilja räcka sig fram efter revolutionens frukter.

Detta är ju en upprepning af den gamla historien, som vi västerlandets kvinnor lärt oss känna förut, men för dessa österns kvinnor är den ny och de ha känt en omätlig sorg däröfver. Men det är nog mycket, som de måste lära sig förstå, innan de vinna sin frihet. De sågo tillbaka på tvåtusen år och mera, under hvilka deras kön ständigt vederfarits orätt: det var de bundna fötterna, de outvecklade hjärnorna och hela det onaturliga, instängda lif de tvingats att föra.

Framför sig sågo de den öppna dörren, som ledde ut till uppfostran, frihet och lycka, och de drömde om att nå fram till denna utgång, som sedan för alltid skulle stå öppen för alla kinesiska kvinnor. Den tanken skänkte dem mod att offra krafter, förmögenhet, lif. Men genom den dörren se de nu sina manliga revolutionsskamrater tåga fram, delvis fullkomligt obekymrade om kvinnans lott, eller andra, som med öfverlägsna blickar tydligt såga: Vi behöfva er icke mer, gå tillbaka till den plats, från hvilken ni kommit.

Att säga, att dessa kvinnor sörja häröfver, är alltför litet. Den behandling de blifvit utsatta för har varit ett våldsamt slag, som har kommit en del af dem att förlora modet, en annan del åter att modigt reflektera öfver det som skett, medan det hos ytterligare andra väckt flammande indignation.

Under det att den tidigare revolutionära organisationen uppgått i ett politiskt parti, ha de kvinnliga afdelningarna däraf sammanhållits af sträfvandet att bilda en nationell sammanslutning med ett program, som uppställer följande fyra punkter: Kvinnorna skola så snart som möjligt söka vinna rösträtt. De skola organisera sig i alla provinser. Flickor skola tillförsäkras samma förde-

lar hvad uppfostran beträffar som gossar. Yrkes- och industriskolor skola inrättas för flickor och kvinnor.

Det organiserade arbetet för den första punkten på programmet, nämligen kvinnors rösträtt, är redan påbörjad. En del af kvinnorna, som visserligen mera af nödtvång än af eget val antagit männens ultimatum, att man först måste tänka på uppfostran för kvinnorna, ägna alla sina krafter åt undervisning. Denna riktning tyckes förhärskande i Shanghai, medan kvinnorna i Nanking och Peking äro mera kamplystna. De tala lugnt om bomber och säga, att de ju nu veta både hur man tillverkar sådana och använder dem. Dessa kvinnor försäkra, att det nya Kinas män aldrig gjort något till kvinnornas förmån och heller icke lofva göra något.

Man talar visserligen om införandet af ett nytt uppfostringssystem, men detta gäller i själfva verket endast gossarna. Man talar om att med statsstipendier sända studenter till västerländska undervisningsanstalter, men det är endast fråga om unga män. Man talar icke om äktenskapslagarna och om sedvänjor, som hålla kvinnorna i lifslångt slafveri från födseln till dödsdagen. Man nämner intet om bruket att hålla bihustrur, hvarigenom kvinnorna förnedras och vanäras. Man talar heller icke om flickornas slafveri, hvars afskaffande dock utgjorde en del af de nya reformerna. Presidenten Yuan Shih Kai har fjorton hustrur och det sägs allmänt, att dr Sun Yat Sen likaledes är polygamist.

En svår skymf för kvinnorna är äfven förslaget att utsträcka rösträtten till män, som aldrig begärt den och af hvilka många äro så okunniga, att de icke ens veta, att en förändring af regeringssystemet försiggått, och som alls ingenting gjort för revolutionens framgång, medan man lämnar vädjandet af de kvinnor, som offrat allt för denna revolution, obeaktadt.

På rättmätigare grunder än dessa kinesiskor ha aldrig kvinnor begärt rösträtt. Och de skola äfven säkert nå sitt mål, ty ha de icke visat, att de icke låta sig afskräckas af något, icke ens af döden.

Rösträtten för kvinnor på samma villkor som männen fått den skulle i alla händelser göra långt färre kvinnor än män röstberättigade, emedan jämförelsevis få kvinnor ännu äga uppfostran. Antalet kvinnor, som tog del i den revolutionära rörelsen, var naturligtvis litet i förhållande till männens antal, men helt säkert dock proportionsvis större än de revolutionäras antal jämfördt med hela befolkningens storlek. Kvinnorna inse klart, att de utan rösträtt icke få skolor och heller icke de af dem åtrådade förändringarna af nu gällande lagar.

Mrs. Chapman Catt slutar sin redogörelse med framhållandet af den åsikten, att den stora kinesiska nationens öde i väsentlig grad nu är beroende af kvinnorna. Ett vidt förgrenadt utpressningssystem är allmänt rådande i Kina, och att äfven republikens högsta ämbetsmän icke gå fria från anklagelsen att följa den allmänna seden är i hög grad nedslående för alla hederliga kineser, liksom ock utlänningars sympati därigenom minskas. Kvinnorna, som icke kommit in i detta system, kunde i detta afseende inom styrelsen utöfva ett välgörande in-

flytande. De ha redan i de talrika flickskolor, som de upprättat och hålla på att upprätta i alla delar af riket, visat prof på både redbarhet och godt praktiskt förstånd.

På det stora mötet, som de kinesiska kvinnorna föranstaltade vid Mrs Chapman Catts ankomst till Peking, visade de sig som utmärkta talarinnor med ett värdigt sätt att uppträda. Ordförande vid detta möte var en kvinnlig redaktör för en daglig tidning, Mrs Tang Cheng Ing.

Påtagligen förestår dem dock en hård kamp för vinnande af rösträtten. En framstående tidningskorrespondent hade nämligen omtalat, att Dr Sun förklarar sig icke vilja i regeringen göra något till förmån för kvinnornas rösträtt, emedan han öfver hufvud taget är fullkomligt likgiltig därför. Medan revolutionen förbereddes, var han dock af en helt annan åsikt. Kinesiskorna ha sålunda fått draga det kortare strået liksom västerlandets kvinnor gjort mången gång förut. Men de kinesiska kvinnorna skola icke hålla tillgodo därmed, de ha lärt sig kämpa och skola ännu en gång våga göra det för att nå sitt mål.

Frågor och svar.

Hvar kan man prenumerera på Dagny?

I landets alla postanstalter och boklädor kan man beställa huru många ex. som helst.

Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man alltid göra det.

Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklädor?

Dagnys postprenumerations- och boklädpris är kr. 4:50 för $\frac{1}{4}$, 2:50 för $\frac{1}{2}$, och 1:25 för $\frac{1}{4}$ år.

Hvilka villkor erhålla prenumerantensamlare å Dagny?

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1:— för hvarje helårs-, 50 öre för hvarje halfårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

Huru skall man förfara för denna provisions erhållande?

Sedan man samlat *minst* 5 prenumeranter, går man tillväga på ett af följande sätt:

- 1) **Antingen:** Genom insändandet af prenumerationsavgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men *alltid minst* 5) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samlarens adress i ett och samma paket sänder *alla* beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
- 2) **Eller:** Man prenumererar å närmaste postkontor (*ej* annorstädes) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postänvisning sända samlaren den stadgade provisionen.

Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?

I Stockholms tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrivelser rörande expeditionen adresseras:

**DAGNYS EXPEDITION,
STOCKHOLM.**

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna vården af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget ävensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning (Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af Stockholms Enskilda Bank åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten inflyttna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å in-teckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen, att in-teckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad in-teckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter Stockholms Enskilda Bank därigenom uppkommen skada.

Förvaringsavgift: 50 öre för år per 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

Föreningen för Svensk Hemslöjd

12 Biblioteksgatan 12
Stockholm

Enda försäljare af **äkta allmogearbeten**, såsom

Väfnader, Spetsar
Folkdräkter

Möbler, Järn- &
Träarbeten

Lergods m. m.

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i
Dagny för halftva priset eller 7 $\frac{1}{2}$ öre pr mm.)

Ung flicka,

som genomgått Högre lärarinne-seminarium, önskar för instundande läsår plats som lärarinna i familj i södra eller mellersta Sverige. Svar med uppgift om elevantal, lön, referenser m. m. till »M. 1913», p. r., Vollsjö.

Ex. Sjuksköterska,

bild., medelålders med gladtt lynne önskar med snaraste medfölja sjuklig person till landet eller badort. God vård. Goda ref. Sv. »Nu genast», Svenska Dagbl. Hufvudkontor, f. v. b.

Lärarinna

önskar plats i familj att läsa med barn i ålder 6 å 12 år. Goda rekommendationer. Svar till »Barnkär», Sv. Dagbl. annonskontor, Stockholm, f. v. b.

Husqvarna Symaskiner

Äro helt och hållet tillverkade inom landet, kunna i afseende på konstruktion, hållbarhet samt lätt och tyst gång icke blott mäta sig med utan öfverträffa äfven de bästa utländska samt äro oomtvistligen billiga i förhållande till sin kvalitet. Köp därför en

Husqvarna Symaskin.

LEDIGA PLATSER.

Lärarinne- vikariat

vid statens samskola i Sala under h. t. 1913 uti engelska, franska och tyska språken. Sökes senast den 15 juli hos

Rektorsämbetet, Sala.

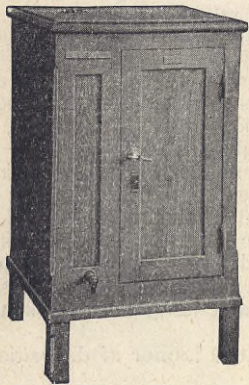
Göteborgs Kvinnliga Folkskoleseminarium,

Viktoriatgatan 3, Göteborg

omfattar 3 ett-åriga afdelningar samt studentafdelning. Inträdespröfningar i aug. Prospekt på begäran.

(Nord. A. B. 58247.)

En husmoders hjälp i värmen är

Frigatorkylskåpet

med torr, kall och ren luft.
Finnes i alla storlekar hos

Aktiebolaget Frigator.

Riks t. 2049 Humlegårdsg. 29, A. t. 20780
7558 Stockholm

Begär kataloger! Referera till »Dagny»

Önskar Ni Eder

en symaskin, som ger en **särskildt vacker söm** vare sig Ni syr i det tunnaste siden eller de gröfsta kapptyger, bör ni köpa

Husqvarna Central Bobbin Symaskin,

ty dessa maskiner hafva genom sin öfverlägsna konstruktion, sin mångsidiga användning och öfriga framstående egenskaper blifvit så omtyckta, att de under de få år de varit i marknaden, trots sitt något högre pris erhållit en verkligt storartad spridning, det bästa beviset för att en vara är god. CENTRAL BOBBIN-MASKINEN tillverkas i två storlekar, en mindre för familjer och syateljörer och en större för skradderier.

OBS! Fördelaktiga betalningsvillkor.

SAGA

Sveriges förnämsta skol- och premiebibliotek.

En-kronas-böcker för BARN och UNGDOM.

1. **Svenska Folksagor**, efter gamla folksagor berättade för barn af *Fridtjuv Berg*. Första samlingen. Med 86 teckningar af Elsa Beskow, Jenny Nyström och Edv. Forsström. Andra upplagan.
2. **Robinson Kruse**, af Defoe i ny svensk bearbetning af *Henrik Wrånér*. Med 116 teckningar af Gerda Tirén. Tredje upplagan.
3. **Tusen och en natt**, i ny svensk bearbetning af *Anna Wahlenberg*. Första samlingen. Med 53 teckningar af Louis Moe. Andra uppl.
4. **Onkel Toms stuga**, af H. B. Stowe i ny svensk bearbetning af *Amanda Kerfstedt*. Med 96 teckningar af Karl Aspelin. Andra uppl.
5. **Jorden rundt på 80 dagar**, fritt berättad efter Jules Verne af *Henrik Wrånér*. Med 48 teckningar af Edv. Forsström.
6. **Medeltidsagor**, berättade för ungdom af *H. Schück*. Med 77 teckningar af Elsa Beskow.
7. **Svenska Folksagor**, berättade efter gamla folksagor af *Fridtjuv Berg*. Andra samlingen. Med 60 teckningar af Jenny Nyström, Viktor Andrén och Karl Aspelin. Andra upplagan.
8. **Tusen och en natt**, i ny svensk bearbetning af *Anna Wahlenberg*. Andra samlingen. Med 62 teckningar af Louis Moe.
9. **Trojanska kriget**, forngrekiska guda- och hjältesagor, efter de homeriska sagorna berätt. af *Fridtjuv Berg*. Med 71 teckn. af Louis Moe.
10. **Gullivers underbara resor** till lilleputtarnas och jättarnas land. Efter J. Swifts berättad af *Hugo Gyllander*. Med 59 teckningar af David Ljungdahl.
11. **Styrman Hurtig**, fritt berättad efter Fr. Marryat af *Henrik Wrånér*. Med 59 teckningar af Nils Larsson. Andra upplagan.
12. **Franska Sagor**, efter Laboulaye och Perrault berättade af *Hugo Gyllander*. Med 59 teckningar af Jenny Nyström och Hilda Wahlström.
13. **Hunden Tipp och några andra djurhistorier**, berättade af *Henning Wendell*. Med 63 teckningar af Louis Moe m. fl.
14. **Den unge boerhjälten** af August Niemann. Strider, jakter och äventyr i Transvaal. Fritt berättad af *Hugo Gyllander*. Med 63 teckningar af Carl Printzensköld. Andra upplagan.
15. **Gula Vargen**. En indianhistoria. Efter Anna Erslevs danska original i bemyndigad öfversättning af *Henrik Wrånér*. Med 41 teckningar af G. Stoopendaal.
16. **Booker Washington** och andra *Sagor* och berättelser af *Ellen von Platen*, *Maria Anholm*, *Hugo Gyllander*, *Henrik Wrånér* m. fl. Med många teckningar.
17. **Bröderna Grimms sagor**, berättade af *Hugo Gyllander*. Med 92 teckningar af Jenny Nyström, Gisela Trapp, Louis Moe m. fl.
18. **Hittebarnet**. Bearbetning efter Hector Malot af *Henrik Wrånér*. Med 37 teckningar af Karl Aspelin.
19. **Tomteberättelser** af *Henrik Wrånér*, *Amanda Kerfstedt*, *Aug. Bondeson* m. fl. Med 68 teckningar af V. Andrén, Axel Kulle, Johan Tirén m. fl.
20. **Svenska Sägner**. Äventyr och berättelser ur vårt lands häfder af *Hugo Gyllander*. Med 78 teckningar af Jenny Nyström, Edv. Forsström m. fl.
21. **Kapten Grants barn**. Efter Jules Verne berättad för Sveriges barn af *Anna Wahlenberg*. Med 45 teckningar af David Ljungdahl.
22. **Tomtesagor** af *Z. Topelius*, *Selma Lagerlöf*, *Helena Nyblom* m. fl. Med 80 teckningar af Albert Edelfelt, Edv. Forsström, G. Ankarcröna m. fl.
23. **Östan och Västan**. Sagor af *W. Hauff* m. fl., bearbetade af *Hugo Gyllander*. Med 49 teckningar af Brita Ellström, Ingeborg Udén och John Bauer.
24. **Selim och Kalula**. Bearbetning efter *H. Stanley* af *Henrik Wrånér*. Med 56 teckningar af Louis Moe.
25. **Tomtefars sagor** af *C. Adelsköld*, *Sigröd Elmblad*, *Anna Wahlenberg*, *N. P. Odman* m. fl. Med 68 teckningar af Gust. Ankarcröna, Edv. Forsström, Ottilia Adelborg m. fl.
26. **Ja och Nej**. En samling sagor af *Helena Nyblom*. Med 57 teckningar af Ottilia Adelborg, John Bauer, Louis Moe m. fl.
27. **Två års ferier**, efter Jules Verne berättad af *Alfr. Smedberg*. Med 40 teckningar af Karl Aspelin.
28. **Silfvertornet** jämte andra sagor och berättelser af *Selma Lagerlöf*, *Per Hallström*, *Mathilda Roos* med fl. Med 54 teckningar af Gisela Trapp, D. Ljungdahl, Edv. Forsström m. fl.
29. **Riddarsagor**, efter *G. Chausser* och Arturssagorna m. fl. samlade och bearbetade af *H. & M. Hultenberg*. Med 42 teckningar af V. Andrén m. fl.
30. **Vildmarkens sagor**, efter *W. A. Fraser* bearbetade af *Henning Wendell* och *Hugo Gyllander*. Med 40 teckningar af Louis Moe.
31. **I Hönslösa och Halmåkra**. Barnhistorier och folkkliffskildringar af *Henrik Wrånér*. Med 50 teckningar af Brita Ellström m. fl.
32. **Diamantäpplet**. En samling folksagor från Flandern, Ungarn och Siebenbürgen, bearbetade af *Louise Zegolson*. Med 43 teckningar af Aina Stenberg.
33. **Buffalo Bill**. Efter öfverste *William Cody's Buffalo Bill* och hans systers uppteckningar. Öfvers. o. bearbetad af *Hugo Gyllander*. Med ett 30-tal teckningar af D. Ljungdahl.
34. **Adelstenen**. Legender, sagor och sägner af *Henning Wendell* m. fl. Med originalillustrationer af D. Ljungdahl m. fl.
35. **Barndomslandet**. Barndomsminnen af Jultomtens författare och konstnärer. Med deras porträtt och smärre teckningar.
36. **Från Bobinacks land**. En samling sagor och berättelser af *L. E. Björkman*, *Rosa Nordenskjöld* m. fl. Med originalteckningar af Aina Stenberg.
37. **Den siste Mohikanen**. Efter *James Fenimore Cooper*. Af *Hugo Gyllander*. Med originalillustrationer af D. Ljungdahl.
38. **Svanevit och Rosenröd**. En samling sagor af *Hugo Gyllander*, *Helena Nyblom*, *Henrik Wrånér* och *Ernst Lundqvist* m. fl. Med teckningar af Johan Tirén, D. Ljungdahl, Edv. Forsström m. fl.
39. **Mattias Sandorf**, efter Jules Verne bearbetad af *Alfred Smedberg*. Med illustrationer af Victor Andrén.
40. **Japanska Sagor**. Samlade af *Ida Trotzig*. Med originalteckningar af Kionotu Okuno, O. Yapano och Lisa Berggren.
41. **Prinsen och Tiggargossen** af *Mark Twain*. Bearbetad af *Hugo Gyllander*. Med teckningar af Gerda Tirén.
42. **Sagospel** af *Helena Nyblom*. Med teckningar af Gerda Tirén.
43. **Pärbandet** af *Ellen Lundberg*. Med teckningar af *Aina Stenberg-Masolle*.

Samtliga förestående böcker kosta hvardera i **pappband** endast 1 krona. Önskas de inb. i klotband, är priset 4 kr 25 öre pr ex. På särskild begäran kunna de erhållas i starka, prydliga biblioteksband å 1 kr. 50 öre pr ex. Hvarje bok omfattar omkring 250 sidor och är rikt illustrerad. Innehållet är granskadt af en kommitté af skolmän, hvidan garantii finnes, att böckerna utan risk kunna sättas i händerna på barn och ungdom. Bör därför finnas i alla skol- och sockenbibliotek. Flera af Sagadelarna användas som läseböcker i folkskolor och flickläroverk samt andra bildningsanstalter. För skol- och sockenbibliotek lämnas hög rabatt.

Rekvireras från **Svensk Läraretidnings Förlag, Stockholm C.**

Sprid Dagny!

Wiréns öfverfeta **LANOLINTVÅL**, fina världens favorittvål.

Erhålls i hvarje välförsedd parfymhandel samt direkt från

A. G. Wiréns Tvål- och parfymfabrik. (Grundad 1860.) Kgl. Hoflev.

21 Lilla Vattugatan 21 - - - Stockholm.

Föreningen Handarbetets Vänners väf- och syskola

15 Jan.—15 Juni.

H. kurs — med kompetensvärde —

för handarbetslärarinnor

1 Febr.—31 Maj.

Till lärarinnekursens föreläsningar äger konstitresserad ungdom tillträde som extra elever.

Prospekt och upplysningar.

5 Birjer Jarlsgatan 5, Stockholm.

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

Återblick på rösträttskongressen i Budapest. Af *Ellen Kleman*.

Ett bidrag till det dukade bordets historia. I. Af *Gerda Cederblom*.

Bref från Köpenhamn. Af *M. Anholm*.

Ett kapitel ur Kinas historia.

**Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt
eller bokhandel.**